

פרשת שמות

ויקם מלך חדש על מצרים (א, ח)

איתא במדרש, 'ויקם מלך חדש על מצרים חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזרותיו. ויאמר מלך מצרים בשביל שהוא התחיל בעיצה תחילה לקה תחילה, דכתיב ובכה ובעמך ברישא בכה והדר בעמך', ע"כ.

בפשטות אין כל קשר ושייכות בין הדרשות. אכן נראה לפרש דשתי דרשות אלה, דמלך חדש היינו חדש ממש, ולפי שהיה ראשון בעיצה נענש תחילה מישיב אהדדי, ודרשה אחת מחייבת את חבירתה ולא בכדי כתבם המדרש יחד.

הנה מצינו בילקוט, שהיום שבאו משה ואהרן בתחילה אל פרעה, היה ביום גנוסיא של פרעה, כלומר יום הולדתו. ונאמר בגמרא שמשפט מצרים היה יב' חודש. ומכיון שמשפט מצרים נסתיים ביציאת בני ישראל ממצרים בחודש ניסן, יוצא איפא שאותו פרעה שנענש במכות מצרים, יום ההולדת שלו היה בחודש ניסן.

לעומת זאת יש להוכיח שפרעה שהיה בימי יוסף יום ההולדת שלו היה בראש השנה, דכתיב בפרשת וישב "ויהי ביום השלישי יום הולדת פרעה", וכתוב אח"כ בחלום פרעה 'ויהי מקץ שנתים ימים', א"כ חלום פרעה ביום הולדתו היה, ואמרו חז"ל שיום יציאתו של יוסף מבית האסורים היה בראש השנה. נמצא שיום ההולדת של פרעה שהיה בימי יוסף בראש השנה היה.

על כרחך, מחמת סתירה זו שאותו פרעה שהיה בימי יוסף לאו אותו פרעה הוא שנענש במכות מצרים. ומיתת פרעה ההוא שהיה בימי יוסף כתובה באחד משני הפסוקים שבפרשתינו, או בפסוק 'ויקם מלך חדש על מצרים', או בפסוק דלהלן 'ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה' (ב, כג). ובשני פסוקים אלה מצינו בגמרא מחלוקת אם כפשוטם הם, בפסוק 'ויקם מלך חדש', יש המפרש שנתחדשו גזרותיו. ובפסוק 'וימת מלך מצרים', יש הסובר שנצטרע ומצורע חשוב כמת.

והשתא, אם נפרש את הפסוק דלהלן 'וימת מלך מצרים' כפשוטו שמת, שאז יוצא שאותו פרעה שנענש במכות לא הוא אותו פרעה שנתן עיצה תחילה. ורק אם נפרש שמת היינו שנצטרע, נוכל לומר שאותו שיעץ הוא אותו שנענש, אלא שאז נצטרך לדרוש ש'ויקם מלך חדש על מצרים', חדש ממש, וכמו שביארנו שאחד משני פסוקים אלו חייב להתפרש כפשוטו, שהרי פרעה שנענש במכות לא אותו פרעה שהיה בימי יוסף הוא שזה יום הולדתו בניסן, והאחר בראש השנה.

זוהי א"כ כוונת המדרש בכללם את שתי הדרשות יחדיו, ד'ויקם מלך חדש על מצרים' היינו חדש ממש, ומהו ההכרח לומר כן, שהרי אותו מלך הוא שנתן עיצה תחילה ולפיכך לקה תחילה, ומכיון שיום הולדת שלו בניסן אין הוא אותו מלך שהיה בימי יוסף שיום הולדת שלו היה בראש השנה.

מקור: אמרי בינה